

## HAZÁNK ERDEINEK FŐBB JELLEMZŐI

DR. SALI EMIL

Számos oldalról és hosszú időn át merült fel az az igény, hogy rendelkezésre kellene állni az erdők aktualizált adatainak ahhoz, hogy azokból megfelelő gazdaságpolitikai következtetések legyenek levonhatók amellet, hogy felhasználásukkal a múlt erdőgazdálkodása — a közelmúlté is — megítélhető.

Nyilvánvaló, hogy hazánk viszonylag kevés erdejének adatait így előállítani nem volt egyszerű feladat; igen jelentős szellemi és anyagi ráfordítást igényelt. A szervező munkát az Állami Erdőrendezősegek Műszaki Irodája vállalta, illetve végezte, míg az adatok szolgáltatásában az erdőrendezősegek vállaltak nagy munkát.

Magától értetődő az is, hogy az adatok — a vonatkozási időponthoz képest — különösen az első alkalommal nagyobb fáziskéséssel állnak rendelkezésre. Ezek rendezése és értékelése szintén időbe kerül. Így most nyílt módunk arra, hogy az adatokat a szakma céljára közzé tegyük annak megjegyzésével, hogy azok az 1976. január 1-i állapotot tükrözik.

Szükségesnek tartjuk annak megjegyzését is, hogy az itt megadottakhoz képest a jellemző adatok jóval nagyobb részletességgel ismeretesek. Úgy ítéltük azonban, hogy az információk itt közzétett mélysége tájékoztatásul elegendő. Másrészt azt is megemlíthetjük, hogy a közelebbről érdeklődők számára az AEMI készséggel adja meg a szükséges adatokat.

A fajok területi megoszlását (1. táblázat) — mint általában a többi adatot is — egyrészt a gazdasági és az egyéb rendeltetésű erdőkre külön-külön ismertetjük, másrészt a fontosabb, azaz nagyobb területet elfoglaló, vagy értéke-sebb fajokra eredet szerint különválasztva adjuk meg. A levonható számos következtetésből csak arra utalunk, hogy a sarjerdők aránya a gazdasági erdőkben 38%, az egyéb erdőkben 52%, az összes erdőben pedig 40,5%. Említést érdemel azonban az is, hogy a faállománnyal borított összes erdőterületből 84–85% a gazdasági erdő. Megítélésünk szerint az arány helyes a jövőben is — a folyamatosan növekvő erdőterület mellett.

A 2. táblázat adatai — összevontan — 10–10 éves korosztályonként közlik az adatokat: megállapítható, hogy a legnagyobb mértékű erdősités (erdőfelújítás és erdőtelepítés együtt) az 1957–1966 közötti évtizedben folyt: ebből az időszakból származik erdeink legnagyobb hányada, mintegy 230 ezer hektár.

A 3. táblázatban — az 1. táblázatbeli részletességgel — az élőfakészlet jellemzőit adjuk. A százalékos arányokban — a területihez képest — igen nagyok a különbségek. Ezek alapvetően két körülményre vezethetők vissza: a fajok növekedésében meglévő különbségekre, illetve arra, hogy mely faj, mely eredetben, mekkora átlagos kort mutat a számbavétel időszakában.

Az erdők élőfakészletének megoszlása az egyes korosztályokban (4. táblázat) határozottan érzékelteti az idősebb erdők élőfakészletének növekvő arányát.

## 1. táblázat

## A fajok területi megoszlása

Fafaj	Ere- det	3		4		5		6		7		8	
		Gazd. erdők		Egyéb erdők		Összes erdő							
		1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha	%
KST	M	94,6	8,04	12,9	5,78	107,5	7,68						
	S	11,2	0,95	1,6	0,72	12,8	0,91						
KTT	M	73,6	6,25	9,4	4,21	83,0	5,93						
	S	85,0	7,22	19,8	8,87	104,8	7,48						
ET	M-S	8,3	0,71	11,6	5,20	19,9	1,42						
CS	M	89,6	7,61	12,8	5,73	102,4	7,31						
	S	62,0	5,27	17,7	7,93	79,7	5,69						
B	M	68,8	5,84	8,3	3,72	77,1	5,51						
	S	17,7	1,50	3,5	1,57	21,2	1,51						
GY	M	47,3	4,02	4,2	1,88	51,5	3,68						
	S	47,2	4,01	8,6	3,85	55,8	3,98						
A	M	87,0	7,39	9,5	4,26	96,5	6,89						
	S	149,8	12,72	24,6	11,02	174,4	12,45						
J	M-S	5,5	0,46	2,9	1,30	8,4	0,60						
SZ	M-S	2,1	0,18	1,2	0,54	3,3	0,24						
K	M-S	19,1	1,62	12,8	5,73	31,9	2,28						
EKL	M-S	5,1	0,43	2,4	1,08	7,5	0,54						
NNY	M-S	79,2	6,73	16,6	7,44	95,8	6,84						
HNY	M-S	20,7	1,76	8,6	4,19	29,3	2,09						
FÜ	M-S	7,9	0,67	8,3	3,91	16,2	1,16						
É	M-S	24,7	2,10	2,2	0,99	26,9	1,92						
H	M-S	9,8	0,83	2,2	0,99	12,0	0,86						
ELL	M-S	3,0	0,25	0,6	0,27	3,6	0,26						
EF	M	106,0	9,02	7,4	3,32	113,4	8,08						
FF	M	36,5	3,10	11,3	4,33	47,8	3,41						
LF	M	13,2	1,12	1,3	0,58	14,5	1,04						
VF	M	1,8	0,15	0,3	0,13	2,1	0,15						
EGYF	M	0,6	0,05	0,6	0,27	1,2	0,09						
ÖSSZESEN	M-S	1177,3	100,00	223,2	100,00	1400,5	100,00						
ÜRES	-	76,0	-	13,5	-	89,5	-						
MINDÖSSZESEN		1253,3	-	236,7	-	1490,0	-						

A faállományok területének megoszlása a korosztályokban

1 Korosztály	2 Gazd. erdők		3 Egyéb erdők		4 Összes erdő	
	5 1000 ha	6 %	7 1000 ha	8 %	9 1000 ha	10 %
1 - 10	185,1	15,72	22,7	10,15	207,8	14,33
11 - 20	230,3	19,56	42,2	18,87	272,5	19,45
21 - 30	191,7	16,28	36,4	16,28	228,1	16,28
31 - 40	157,4	13,37	28,2	12,61	185,6	13,25
41 - 50	111,4	9,46	19,9	8,90	131,3	9,37
51 - 60	95,9	8,23	17,9	8,01	113,8	8,12
61 - 70	79,5	6,75	17,5	7,83	97,0	6,92
71 - 80	61,7	5,24	14,8	6,62	76,5	5,46
81 - 90	35,1	2,98	9,5	4,25	44,6	3,18
90 - 100	16,5	1,32	5,2	2,33	21,7	1,55
101 -	12,8	1,09	9,3	4,15	22,1	1,59
Összesen	1177,4	100,00	223,6	100,00	1401,0	100,00
Üres	76,0	-	13,5	-	89,5	-
Mindössz.	1253,4	-	237,1	-	1490,5	-

Faállományaink növedékét (5. táblázat) a korábban felhasznált fatermési táblák növedékadatainak kis pontossága miatt nem ismertük kellőképpen. Különböző számítások arra a következtetésre vezettek, hogy a növedék a korábban kimutatott mértéknél nagyobb: az itt közölt adatsor igazolja és bizonyítja ezt. Számításaink szerint a növedék mintegy 10—10 millió m<sup>3</sup>-es nagyságának ismerete megszünteti azt az ellentmondást, amely tapasztalható volt a növedék, az élőfakészlet és a kitermelt fatömeg alakulásában.

Az átlagos vágásérettségi kornak és az átlagos évi véghasználati területnek az ismerete (6. táblázat) jelentős segítséget ad az üzemtervek ellenőrzéséhez, illetve a távlati tervek összeállításához. Célszerű utalnunk arra, hogy az átlagos vágáskor a gazdasági erdőkben 52 év, az egyéb erdőkben 61 év, az összes erdőben átlagosan 53 év. Ennek a táblázatnak az adatai már eléggé a jövőbe mutatnak.

## A fafajok élőfakészletének megoszlása

1 Fafaj	2 Ere- det	3		4		5		6		7		8	
		Gazd. erdők		Egyéb erdők		Összes erdő							
		1000 m3	%	1000 m3	%	1000 m3	%	1000 m3	%	1000 m3	%	1000 m3	%
KST	M	18560	8,99	2072	6,50	20632							
	S	2587	1,25	369	1,16	2956							
KTT	M	13312	6,45	1635	5,13	14947							
	S	19343	9,37	3304	10,36	22647							
ET	M-S	632	0,31	638	2,00	1270							
CS	M	19704	9,55	2010	6,30	21714							
	S	12406	6,01	2476	7,76	14882							
B	M	23087	11,19	2608	8,18	25695							
	S	5131	2,49	860	2,70	5991							
GY	M	7936	3,84	625	1,96	8561							
	S	7680	3,72	1097	3,44	8777							
A	M	9804	4,75	926	2,90	10730							
	S	17824	8,64	2403	7,53	20227							
J	M-S	668	0,32	316	0,99	984							
SZ	M-S	272	0,13	157	0,49	429							
K	M-S	3477	1,68	1520	4,77	4997							
EKL	M-S	718	0,35	232	0,73	950							
NNY	M-S	9258	4,49	2597	8,14	11855							
HNY	M-S	3149	1,53	1635	5,13	4784							
FÜ	M-S	1143	0,55	1122	3,52	2265							
É	M-S	3640	1,76	282	0,88	3922							
H	M-S	2117	1,03	402	1,26	2519							
ELL	M-S	592	0,29	71	0,22	663							
EF	M	16541	8,01	908	2,85	17449							
FF	M	3991	1,93	1232	3,85	5223							
LF	M	2444	1,18	300	0,94	2744							
VF	M	335	0,16	70	0,22	405							
EGYF	M	58	0,03	29	0,09	87							
ÖSSZESEN	M-S	206409	100,00	31896	100,00	238305							

## 4. táblázat

A faállományok fakészletének megoszlása a korosztályokban

1 Korosztály	2 Gazd. erdők		3 Egyéb erdők		4 Összes erdő	
	1000 m3	%	1000 m3	%	1000 m3	%
1 - 10	4 605	2,23	600	1,88	5 205	2,18
11 - 20	22 031	10,67	3 701	11,60	25 732	10,80
21 - 30	28 779	13,94	4 593	14,40	33 372	14,00
31 - 40	29 884	14,48	4 370	13,70	34 254	14,37
41 - 50	25 206	12,21	3 228	10,12	28 434	11,93
51 - 60	24 622	11,93	3 102	9,72	27 724	11,63
61 - 70	23 673	11,47	3 522	11,04	27 195	11,43
71 - 80	21 152	10,25	3 202	10,04	24 354	10,22
81 - 90	13 471	6,53	2 076	6,51	15 547	6,52
91 - 100	7 148	3,46	1 272	3,99	8 420	3,53
101 -	5 840	2,83	2 232	7,00	8 072	3,39
Összesen	206 411	100,00	31 898	100,00	238 309	100,00
m3/ha	175	-	143	-	170	-

Még inkább a jövőt mutatja a 7. és a 8. táblázat, amelyek a 30 éven belül vágásérett faállományok területét, illetve fatömegét ismertetik. Mődünk nyílik arra, hogy a fahasználat nagyobb hányadát adó véghasználatok jellemző adatainak birtokában és a kapcsolódó előhasználatok kellő számbavételével felkészüljünk a jövőre és felkészítsük a faipart a faanyag fogadására.

\*

Amint a bevezetőben említettük, elég nagy időbeli eltolódással az 1976. január 1-ére vonatkoztatott legfőbb erdőadatok ismertetése volt a célunk — általános tájékoztatásul. Bizunk abban, hogy a jövőben a fáziseltolódás csökken, az adatok köre bővül és megbízhatósága egyre jobb lesz.

5. táblázat

Az erdők növedéke fafajok szerint

1 Fafaj	2 Ere- det	3		4		5		6		7		8	
		Gazd. erdők				Egyéb erdők				Összes erdő			
		1000 m <sup>3</sup>		%		1000 m <sup>3</sup>		%		1000 m <sup>3</sup>		%	
KST	M	740	8,01	100	7,11	840	7,89						
	S	81	0,88	10	0,71	91	0,85						
KTT	M	601	6,50	69	4,90	670	6,29						
	S	602	6,51	86	6,11	688	6,46						
ET	M-S	50	0,54	15	1,07	65	0,61						
CS	M	557	6,03	64	4,55	621	5,83						
	S	237	2,56	38	2,70	275	2,58						
B	M	611	6,61	61	4,34	672	6,31						
	S	155	1,68	24	1,71	179	1,68						
GY	M	208	2,25	15	1,07	223	2,09						
	S	210	2,27	27	1,92	237	2,23						
A	M	766	8,29	79	5,61	845	7,94						
	S	1052	11,38	134	9,52	1186	11,14						
J	M-S	45	0,49	20	1,42	65	0,61						
Sz	M-S	20	0,22	10	0,71	30	0,28						
κ	M-S	168	1,82	69	4,90	237	2,23						
EKL	M-S	48	0,52	17	1,21	65	0,61						
NNY	M-S	1359	14,69	278	19,77	1637	15,37						
HNY	M-S	200	2,16	68	4,83	268	2,52						
FÜ	M-S	82	0,89	77	5,47	159	1,49						
É	M-S	165	1,79	15	1,07	180	1,69						
H	M-S	94	1,02	16	1,14	110	1,03						
ELL	M-S	28	0,30	4	0,28	32	0,30						
EF	M	802	8,68	50	3,55	852	8,00						
FF	M	221	2,39	45	3,20	266	2,50						
LF	M	116	1,26	11	0,78	127	1,19						
VF	M	19	0,21	3	0,21	22	0,21						
EGYF	M	5	0,05	2	0,14	7	0,07						
ÖSSZESEN	M-S	9242	100,00	1407	100,00	10649	100,00						



## 7. táblázat

## Vágáséretté váló faállományok területe

M.e.: hektár			
1	2	3	4
Vágáséretts. csoport	Gazd. erdők	Egyéb erdő	Összes erdő
0 - 9	243 303	29 250	272 553
10 - 19	230 845	40 824	271 669
20 - 29	192 543	40 390	232 933
Összes	666 691	110 464	777 155
Átl. 10 évre	222 230	36 821	259 051
Véghaszn. hoz. ter.	22 713	3 683	26 396

## 8. táblázat

## Vágáséretté váló faállományok fatömege

M.e.: m <sup>3</sup>			
1	2	3	4
Vágáséretts. csoport	Gazd. erdők	Egyéb erdők	Összes erdő
0 - 9	60 436 460	6 751 232	67 187 692
10 - 19	66 114 738	9 998 160	76 112 898
20 - 29	59 757 098	10 270 346	70 027 444
Összes	186 308 296	27 019 738	213 328 034
Átl. 10 évre	62 102 765	9 006 579	71 109 344
m <sup>3</sup> /ha	279	245	274